

Sygn. akt VU 147/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2016 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący Sędzia SO Paweł Lasoń

Protokolant stażysta Iwona Jasińska

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2016 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku I. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do odsetek

na skutek odwołania I. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 14 grudnia 2015 r. sygn. (...) odmawiającej przyznania odsetek od renty socjalnej

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje wnioskodawcy I. D. prawo do ustawowych odsetek od świadczenia w postaci renty socjalnej należnej z okres od dnia 24 sierpnia 2011 roku do dnia wykonania wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 lutego 2013 roku w sprawie III AUa 1129/12.

Sygn. akt V U147/16

UZASADNIENIE

Decyzją z 14 grudnia 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił ubezpieczonej I. D. prawa do wypłaty odsetek od kwoty wypłaconej renty socjalnej.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczona podniosła, że nie powinna ponosić negatywnych skutków nieprawidłowych decyzji wydawanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu wskazano, że Sąd zmieniając decyzję organu rentowego i przyznając rentę socjalną nie nałożył na ZUS obowiązku zapłaty odsetek.

Sąd Ustalił następujący stan faktyczny:

Decyzją z dnia 25 listopada 2011 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., w sprawie (...), odmówił I. D. prawa do renty socjalnej, podając w uzasadnieniu, że nie jest ona całkowicie niezdolna do pracy.

Pełnomocnik wnioskodawczyni (matka) H. D. złożyła w dniu 14 grudnia 2011 r. odwołanie od tej decyzji, domagając się jej zmiany poprzez przyznanie jej córce I. D. prawa do renty socjalnej.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie V U 37/12 ustalił że:

I. D. urodziła się (...), 18 lat ukończyła w dniu (...) 1986 r. Od dnia 13 grudnia 1977 roku wnioskodawczyni jest zarejestrowana w (...) w P.. W wieku 3 miesięcy I. D. przeszła zapalenie płuc. Wówczas też, rozpoznano u niej wodogłowie. I. D. naukę rozpoczęła w Szkole podstawowej nr (...) w P., ale po dwukrotnym powtarzaniu 2 klasy, począwszy od roku szkolnego 1979/1980, została przeniesiona do szkoły specjalnej tj. (...) w P.. Dalej nic edukowała się.

/dowód: akta V U 37/12: opinia biegłej psycholog M. P. k. 10-11, opinia biegłego psychologa B. J. (1) k. 15-16 oraz jego opinia uzupełniająca .k.26-27, zeznania świadka H. D. k.23i verte./

Orzeczeniem z dnia 24 stycznia 1994 roku, Obwodowa - Wojewódzka Komisja Lekarska do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia w P.. rozpoznała u wnioskodawczyni lekki niedorozwój umysłowy i w związku z tym zaliczyła ją do trzeciej grupy inwalidzkiej. Stwierdzając jednocześnie, iż inwalidztwo wnioskodawczyni istnieje od urodzenia.

/dowód: akta V U 37/12: zaświadczenie k. 7, orzeczenie z dnia 24 stycznia 1994 roku k. 1, orzeczenie z dnia 11 kwietnia 1996 roku k. 13, historia choroby z (...) wraz z dokumentacją medyczną k. 14- 26 w aktach rentowych ZUS, zeznania świadka H. D. k.23i verte.,)

Zgodnie z opinią konsultanta psychologa ZUS szacunkowy poziom sprawności umysłowej wskazuje na występowanie u wnioskodawczyni upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim, utrwaloną postawę wyuczony bezradności oraz niedojrzałość emocjonalną i społeczną

W oparciu o powyższe Lekarz Orzecznik ZUS, orzeczeniem z dnia 28 września 2011 roku uznał, że wnioskodawczyni nie jest całkowicie niezdolna do pracy. Taki wniosek wywiódł ze stopnia zaawansowania rozpoznanego u niej schorzenia w postaci upośledzenia umysłowego stopnia lekkiego

I. D. wniosła sprzeciw od powyższego orzeczenia, w wyniku czego sprawę skierowano na komisję lekarską ZUS, która w dniu 10 listopada 2011 roku, po rozpoznaniu tożsamego schorzenia tj. upośledzenia umysłowego lekkiego stopnia, wydała orzeczenie zgodne z opinią lekarza orzecznika ZUS.

I. D. jest osobą upośledzoną umysłowo w stopniu lekkim, na pograniczu z umiarkowanym. Aktualnie u wnioskodawczyni obserwuje się proces pogłębiania deficytu umysłowego, słabą orientację w normach społecznych, niski poziom dojrzałości społecznej, cechy bierno-zależnego funkcjonowania. Tempo pracy umysłowej wnioskodawczyni jest bardzo wolne, występuje u niej duży deficyt koncentracji uwagi, bardzo mała pojemność pamięci wzrokowej bezpośredniej, duża męczliwość, niezdolność do dużego wysiłku umysłowego. Ponadto u wnioskodawczyni obserwuje się narastający od wielu lat deficyt w zakresie zdolności przystosowawczych, niski poziom ogólnej zaradności życiowej, znaczne spowolnienie tempa pracy umysłowej ograniczoną możliwością przyswajania nowych informacji oraz umiejętności - bardzo niski aktualnie poziom. Występujące u I. D. zaburzenia mają podłoże organiczne. Wnioskodawczyni nie przejawia przy tym skłonności symulacyjnych.

Sąd Okręgowy ustalił, że z przyczyn psychologicznych oraz psychiatrycznych wnioskodawczyni jest całkowicie niezdolna do pracy z uwagi na rozpoznane u niej upośledzenie umysłowe na pograniczu lekkiego z umiarkowanym, nie rokujące poprawy. Począwszy od dnia 13 grudnia 1977 roku tj. od daty zarejestrowania wnioskodawczyni w (...), z rozpoznaniem niedorozwoju umysłowego lekkiego oraz moczeniem nocnym pierwotnym, w jej stanie zdrowia (z punktu widzenia psychologicznego oraz psychiatrycznego) nic się nie polepszyło, a wręcz ulega regresji.

Naruszenie sprawności organizmu, które powoduje obecnie całkowita niezdolność do pracy wnioskodawczyni, rozpoznane zostało już w dzieciństwie

/dowód: akta V U 37/12: częściowo opinia biegłego psychologa M. P. k. 10-11. częściowo opinia biegłego psychiatry B. J. (2) czyka k. 15-16 wraz z opinią uzupełniająca k. 26-27, opinia konsultanta psychologa ZUS k.6, opinia psychologiczna z akt ZUS k.4 w aktach rentowych ZUS, zeznania świadka H. D. k.23 i verte).

Całkowita niezdolność do pracy wnioskodawczyni I. D.. wynikająca z upośledzenia umysłowego, istnieje u niej od urodzenia.

Biegli psycholog oraz psychiatra stwierdzili, iż aktualnie wnioskodawczym jest niestabilna emocjonalnie, często bywa zdenerwowana, nie wychodzi samodzielnie z domu, wszędzie chodzi z matką, nie ma kontaktów towarzyskich, nie sprząta, nie zmywa, nie gotuje, nie wykazuje większego zainteresowania światem zewnętrznym, bywa agresywna, krzyczy, płacze, zamyka się w łazience, nie ma zainteresowań, nic ja nie cieszy nic nie lubi robić.

/dowód: akta V U 37/12: opinia biegłego psychologa M. P. k. 10-11, opinia biegłego psychiatry B. J. (2).yka k. 15-16 wraz z opinią uzupełniająca k.26-27, opinia konsultanta psychologa ZUS k.6 #

I. D. nie posiada wyuczonego zawodu i nigdy nie pracowała zawodowo.

/okoliczności niesporne/

Wyrokiem z dnia 15 maja 2012 roku w sprawie V U 37/12 Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał I. D. prawo do renty socjalnej od dnia 24 sierpnia 2011 roku.

Na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Sąd Apelacyjny w Łodzi zmienił ten wyrok w ten tylko sposób, że przyznał prawo do renty socjalnej do 24 sierpnia 2014 roku.

/okoliczności niesporne dowód: akta V U 37/12/

Wykonując wyrok ZUS dnia 27 marca 2013 roku wydał decyzję przyznającą prawo do renty socjalnej za okres wynikający z wyroku wypłacił ubezpieczonemu rent, ale bez odsetek.

/okoliczność niesporna/

Sąd zważył co następuje.

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Uznanie przez organ rentowy, że ubezpieczony nie był osobą niezdolną do pracy z ogólnego stanu zdrowia było nieuzasadnione. Organ rentowy dokonał błędnego ustalenia dotyczącego poprawy w stanie zdrowia ubezpieczonego, opartej na nieuprawnionym orzeczeniu orzecznika ZUS i komisji lekarskiej ZUS, iż ubezpieczony odzyskał zdolność do pracy. Odsetki od niewypłaconego w terminie świadczenia rentowego wynosiły 10.202,39 zł.

Wymogi, których spełnienie warunkuje przyznanie prawa do ustawowych odsetek od niewypłaconych w terminie świadczeń z ubezpieczenia społecznego określa art. 85 ustawy systemowej. W świetle tego przepisu, jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Szczegółowe zasady wypłaty ustawowych odsetek określono w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz.U. nr 12 poz. 104).

Przepis art. 85 ustawy systemowej wskazuje na terminy przewidziane w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń. W przypadku renty jest to przepis art. 118 ustawy emerytalnej. Mówi on, że organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu

30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120 (ust. 1). W razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego (ust. 1a). Jeżeli w wyniku decyzji zostało ustalone prawo do świadczenia oraz jego wysokość, organ rentowy dokonuje wypłaty świadczenia w terminie określonym w ust. 1 (ust. 2). Jeżeli na podstawie przedstawionych środków dowodowych nie jest możliwe ustalenie prawa lub wysokości świadczenia, za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności, o której mowa w ust. 1, uważa się datę końcową dodatkowego terminu do przedstawienia niezbędnych dowodów, wyznaczonego przez organ rentowy, albo datę przedstawienia tych dowodów (ust. 3). Przy dokonywaniu wypłaty wynikającej z decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość, ust. 1-3 stosuje się odpowiednio, z zastrzeżeniem ust. 5 (ust. 4). Wypłata świadczenia wynikająca z decyzji, o której mowa w ust. 4, następuje w najbliższym terminie płatności świadczenia albo w następnym terminie płatności, jeżeli okres między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni (ust. 5). Przepisów ust. 1-5 nie stosuje się, jeżeli umowy międzynarodowe stanowią inaczej (ust. 6). Od decyzji organu rentowego przysługują osobie zainteresowanej środki odwoławcze określone w odrębnych przepisach (ust. 7).

W oparciu o wymienione przepisy organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do odsetek twierdząc, że ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji był wyrok sądu.

W ocenie Sądu, stanowisko organu rentowego nie jest uzasadnione. Przede wszystkim należy zinterpretować określenie „opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności” zawarte w art. 85 ustawy systemowej. W tym zakresie doktryna i judykatura prawa wskazuje, że: „wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok SN z 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005/19/308). Sąd I instancji wskazał, że w dalszej kolejności należało zinterpretować pojęcie: „wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji”. Dokonał tego w sposób najbardziej autorytatywny Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 11 września 2007 r. wydanym w sprawie P 11/2007, stwierdzając, że art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, rozumiany w ten sposób, że za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia tylko w sytuacji, gdy za nieustalenie tych okoliczności nie ponosi odpowiedzialności organ rentowy, jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz nie jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. (publikowany w OTK-A 2007/8/97).

Zadaniem sądu było ustalenie, czy organ rentowy mógł wydać decyzję zgodną z prawem w terminie 30 dni, licząc od dnia, w którym komisja lekarska ZUS orzekła o zdolności ubezpieczonego do pracy w związku z chorobą. Analiza dokumentacji medycznej zawartej w aktach organu rentowego oraz opinii biegłych sądowych wskazuje na to, że wydanie decyzji przyznającej wnioskodawcy prawo do renty socjalnej od samego początku było jak najbardziej możliwe, a nawet konieczne. W aktach orzeczniczych ubezpieczonego znajdowały się bowiem wszystkie niezbędne dokumenty świadczące o niezdolności do pracy. Orzecznik ZUS i komisja lekarska ZUS niewłaściwie oceniali stan zdrowia ubezpieczonego. Biegli sądowi jednoznacznie na ten błąd organu rentowego wskazali, a sądy obu instancji taką ocenę podzieliły.

Ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji przyznającej ubezpieczonemu prawo do renty socjalnej, nie można było utożsamiać z dniem wpływu prawomocnego wyroku do organu rentowego, ponieważ przy dołożeniu należytej staranności przez organ rentowy, wnioskodawca powinien uzyskać prawo do renty już 30 dni od złożenia wniosku.

Wszystkie przytoczone wyżej argumenty pozwalają na uznanie, że organ rentowy miał wszelkie podstawy, przyznania renty socjalnej, skoro tego nie zrobił, to zobowiązany był do wypłaty odsetek ustawowych.

Reasumując, jeżeli opóźnienie w przyznaniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek. Należało zatem stwierdzić, że organ rentowy takową decyzję winien wydać już po orzeczeniu komisji lekarskiej z 5 maja 2011 r., która powinna wówczas orzec o częściowej okresowej niezdolności ubezpieczonego do pracy z przyczyn ortopedycznych, bowiem dysponowała dokumentacją lekarską pozwalającą na takie orzeczenie. Organ rentowy nie może w takiej sytuacji uniknąć odpowiedzialności za wadliwość oceny stanu zdrowia ubezpieczonego. To organ rentowy obciążają konsekwencje różnicy w ocenie stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie. Taka różnica jest swoistym ryzykiem organu rentowego w zakresie jego ustawowej działalności. Odmowa ustalenia wnioskodawcy prawa do renty nastąpiła zatem z uchybieniem prawa materialnemu – przepisom ustawy emerytalnej, ponieważ przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia były spełnione w czasie postępowania prowadzonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Mając zatem powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami wyroku zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i zobowiązał pozwany organ rentowy do wypłaty ubezpieczonej ustawowych odsetek od za okres od dnia 24 sierpnia 2011 r. do dnia wykonania wyroku wydanego w sprawie V U 37/12.